

[Skolöverstyrelsen]

Lgy⁷⁰

Läroplan för gymnasieskolan

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

100164 2037

**Kurs för utbildning till barnskötare och dagbarnvårdare
inom förskolverksamhet bland barn, 0-7 år
(specialkurs)**

Supplement 24

SKOLÖVERSTYRELSEN 1975

Läroplan
432a

Pedagogiska biblioteket

Läroplan
4329

X

Läroplan för gymnasieskolan

SKOLOVERSTYRELSEN

LiberLäromedel Stockholm

BIBLIOTEKET
LÄRARHÖGSKOLAN
I MÖLNDAL

Supplement

Ex. 1

Kurs för utbildning till barnskötare och dagbarnvårdare
inom förskolverksamhet bland barn, 0–7 år
(specialkurs)

r Eab

Separata exemplar kan beställas genom Lärarcentrums ordercentral, Fack, 171 19 Solna. I förlagets distribution ingår supplementet även i de abonnemang som omfattar tryckta läroplanssupplement för både primärkommunala och landstingskommunala specialkurser och högre specialkurser. Abonnemang kan tecknas hos Liber distribution, Prenumerationsorder, 162 89 Vällingby.

Förord

Läroplan för gymnasieskolan, som trädde i kraft den 1 juli 1971, består av en **allmän del** (del I) och en **supplementdel** (del II). Dessutom publiceras för vissa tvååriga linjer samt för de treåriga och fyraåriga linjerna särskilda **planeringssupplement** (del III).

Den allmänna delen (del I) innehåller av Kungl Maj:t fastställda Mål och riktlinjer, tim- och kursplaner samt av SÖ utfärdade allmänna anvisningar.

Supplementdelen (del II) innehåller kompletterande anvisningar och kommentarer för undervisningen i ämnen och kurser i anslutning till de fastställda kursplanerna.

De för vissa linjer utgivna planeringssupplementen (del III) innehåller förslag till studieplaner i olika ämnen. Dessa förslag är avsedda som hjälp vid undervisningens planering och genomförande.

Av praktiska skäl är supplementdelarna (del II och del III) uppdelade på häften, varierande i fråga om både omfång och karaktär. SÖ avser att efter hand revidera och komplettera supplementdelarna med hänsyn till erfarenheterna vid läroplanens tillämpning. SÖ är därför angelägen om att sådana erfarenheter på lämpligt sätt efter hand meddelas SÖ.

Stockholm den 9 december 1975

Skolöverstyrelsen

SKOLÖVERSTYRELSEN

LÄROPLAN FÖR GYMNASIESKOLAN, Lgy

Supplement Sp Nr S 5 75:8

Fastställt

1975-12-09

Dnr S 75:3301

KURS FÖR UTBILDNING TILL BARNSKÖTARE OCH DAGBARNVÅRDARE
inom förskolverksamhet bland barn, 0-7 år (specialkurs)
Nordisk yrkesklassificering nr 047.10
Studievägskod 63403 1107
(Ersätter tidigare gällande läroplan UY 2 65:4)

Kurslängd: 1 termin

I läroplanen för gymnasieskolan anges mål och riktlinjer
för skolans arbete (fastställda av Kungl Maj:t). Vidare
meddelas där allmänna anvisningar för skolans verksamhet
(fastställda av SÖ).

Timplan och kursplaner samt anvisningar och kommentarer i anslutning till kursplanerna för kurs för utbildning till barnskötare och dagbarnvårdare inom förskolverksamhet bland barn, 0 - 7 år

Utbildningens mål

Utbildningen har till uppgift att utveckla elevens förutsättningar att i lagarbete aktivt medverka till att förverkliga målet för förskolan.

Utbildningen syftar därför till att eleven med utgångspunkt i insikt om utvecklingspsykologiska, pedagogiska och sociologiska sammanhang och med ett socialpedagogiskt synsätt

- utvecklar förmåga att åstadkomma god kontakt med barn, inlevelse i barns upplevelsevärld och uppväxtsituation i dess helhet
- utvecklar förståelse för sin funktion som samspelepartner med barn och vuxna
- på sikt kan fungera i dialog med barn och vuxna
- förstår behovet av att kunna strukturera arbetet inom förskolan
- förstår behovet av att kunna samverka med hem, skola, föreningsliv och andra institutioner och samhällsorgan samt förstår betydelsen av samordning av insatser i förhållande till barns och föräldrars skilda behov.

Särskilda behörighetskrav

Se bilaga 1

Utbildningens inriktning

Utbildningen skall belysa förskolans funktion i samhället och behov av en mot samhället öppen förskola där även barn med behov av särskild omsorg, stöd och stimulans ingår. Utbildningen skall ha en sådan inriktning, att eleven utvecklar god beredskap och förmåga att möta ändrade förutsättningar och nya krav samt själv aktivt bidrar till utvecklingen, så att förskolan kan bli en positivt skapande kraft i samhället.

Med kännedom om barnets utvecklingsbetingelser skall eleven i utbildningen få insikt om hur olika faktorer i barns närmiljö och i den större samhälleliga miljön, samverkar och bildar den uppväxtmiljö, som kommer att präglade barns utveckling.

Allmänna synpunkter

Betydelsen av förskolans fortlöpande samverkan med föräldrar och samhällets olika organ och verksamheter, som kan utgöra stöd för individ och familj, skall framhållas. Genom elevens egna upplevelser av samverkan på olika plan och direkta möte med den sociala verkligheten skall läggas en grund för reell samverkan i den kommande yrkesverksamheten.

Förutsättningar för att eleven skall inse sin egen roll och betydelse i den kommande yrkesutövningen är: förmåga till inlevelse i familjens situation, i förskolans uppgift som samhällsinstitution och i dess inre verksamhet samt förståelse för olika problem, som gäller arbetslaget i förskolan. Eleven skall i sin utbildning få utgångspunkter och stöd för en tilltro till gruppens möjligheter att lösa problem.

Eleven skall genom utbildningen få en helhetssyn på barnets personlighetsutveckling och förståelse för hur utvecklingsfunktionerna är beroende av och påverkar varandra. Särskild vikt skall läggas vid det teoretiska utvecklingspsykologiska material, som är utgångspunkt för förskolans pedagogiska planering. Därmed skapas förståelse för målen för och inriktningen av det pedagogiska arbetet i förskolan och för uppfattningen om hur dessa kan relateras till det praktiska arbetet bland förskolbarn.

Utbildningen bör utgå från eleven som individ och från hans/hennes situation i förhållande till andra människor och i förhållande till samhället. Den som i sin yrkesutövning skall handleda barn på ett utvecklingsfrämjande sätt, skall ha fått tillfälle att bearbeta sin upplevelse av sig själv, en bearbetning som innebär formulering av såväl positiva som negativa upplevelser. Det är därför av vikt, att eleven under hela utbildningstiden får stoff och stöd för sin egen personlighetsutveckling. Detta innebär, att utbildningen i sin helhet med innehåll och tillämpliga arbetsformer ger eleven möjlighet att bearbeta egna attityder och värderingar samt ger en tilltro till egna utvecklingsmöjligheter.

Elevens erfarenheter, kunskaper och tidigare upplevelser skall genomgående beaktas och vara utgångspunkt för studiernas uppläggning. Ansvaret för utbildningens genomförande på det för eleven mest gynnsamma sättet skall ligga på lärare och elev gemensamt. En förutsättning härför är att utbildningen genomgående präglas av lagarbete. Eleven ansvarar för den egna inläringen, läraren ansvarar för att denna inläring underlättas och aktivt främjas.

Innehållet i utbildningen skall utformas till en sammanhållen och funktionellt uppbyggd studiegång. De i utbildningen verk-samma lärarna skall därför samarbeta med varandra i fortlöpande samverkan med eleverna.

Utbildningens inriktning, att ge eleven förutsättningar för en funktion i förskola med de mål och den inriktning som angetts för denna, skall också innebära, att eleven får kännedom om pedagogiskt utvecklingsarbete och stimuleras till att ta del av aktuellt forskningsarbete som rör dessa åldersnivåer. Under utbildningens gång bör eleven ges möjlighet att bearbeta och vidareutveckla erfarenheter av olika slag. Utbildningen bör hos eleven väcka insikt om betydelsen av fortbildning. Utbildningen bör också genomgående ta fasta på olika värderingars och attityders innehåll och betydelse i samspelsprocesser såväl mellan vuxna som mellan barn och vuxna.

Arbetssätt och arbetsformer

Redan på ett tidigt stadium i utbildningen skall eleverna diskutera sina egna mål för studierna och därvid anknyta till såväl mål och inriktning för utbildningen i dess helhet, som till de mål som är angivna för de olika ämnena. Sådana diskussioner bör successivt återkomma under utbildningens gång.

Utbildningens inledande delar förutsätts ge eleven förtrogenhet med studie- och arbetssätt, enskilt och tillsammans med andra, som kan främja den egna utvecklingen och förmågan till lagarbete men även förmågan till självständigt handlande.

Utifrån egna erfarenheter bör eleven själv ansvara för utbildningsinnehåll och uppläggning av studierna. Lärare och elever bestämmer gemensamt utifrån förutsättningar som är givna i tim- och kursplaner hur lärostoffet skall behandlas och för att kunna tillgodose behovet av individualisering, fördjupning och integration är flexibilitet i uppläggningsen nödvändig.

Lagarbete

Tillämpning av lagarbete skall gälla utbildningens alla delar och innebära att eleven med upplevelser av lärares kontinuerliga lagarbete själv fungerar i arbetslag och upplever utvecklingen av sitt eget och andras lagarbete. Erfarenheter av detta arbetssätt bör fortlöpande bearbetas och även ges teoretisk förankring. Detta kan ske i olika sammanhang även om främst pedagogiskt drama och övriga kommunikationsämnen samt barn- och ungdomskunskap ger särskilda tillfällen till diskussion och bearbetning av gruppdynamiska frågor.

Integration och arbetsområden

En förutsättning för att utbildningen skall leda fram till de föreskrivna målen är, att de olika ämnena i utbildningen binds samman på ett sådant sätt att utbildningen totalt ses som en helhet. Detta kan åstadkommas bl a genom att utbildningen planeras i arbetsområden. Elevernas egna behov skall vara vägledande för arbetsområdenas utformning och innehåll. Lärare och elever bestämmer gemensamt utifrån aktuella förutsättningar vilka områden som är särskilt angelägna att behandla. För att åstadkomma integration av utbildningsinnehållet bör tillräcklig tid avsättas för planeringsarbete med de i utbildningen verksamma.

Arbetsområdena kan anknytas inte endast till förskolans vardag utan även till barnet i samhället, barns utvecklingsmöjligheter och utvecklingsbetingelser, relationer - värderingar - attityder. Sålunda bör frågor som t ex gäller barn med särskilda behov och invandrarbarnens situation fortlöpande beaktas.

Behandlingen av områden kan efter en preliminär planering börja med observationer och insamlande av verklighetsstoff vid fältstudier, intervjuer och under praktik, och därefter genom litteraturstudier, diskussioner och sammanfattningar ges teoretisk belysning och förankring. En förberedande teoretisk behandling av områden kan i vissa fall vara motiverad. Arbetsområdet kan vara såväl ämnesbundet som ämnesintegrerat. Det är betydelsefullt att elevernas verksamheter med arbetsområdena leder till ökad självständighet i behandling av problem.

Ett väsentligt mål för hela utbildningen är att eleven får tillfälle att ställa problem under debatt och att diskussionerna innefattar värderingsaspekter.

Fältstudier (observationer, studiebesök m m)

En vägledande utbildningsprincip bör vara att genomgående anknyta undervisningen till konkreta erfarenheter. Den egna upplevelsen är ofta den bästa utgångspunkten för en teoretisk diskussion och ger motivation att söka information, formulera problem, analysera dem och söka lösningar.

I fältstudier skall eleven ges tillfälle att - genom observationer, studiebesök och intervjuer - få konkreta underlag för bearbetning av frågor inom ramen för utbildningens olika ämnen. Omfattningen och fördelningen av fältstudierna görs av lärare och elever gemensamt. Till fältstudier torde anslås c 20 % av det totala timantalet för eleverna inom kommunikationsämnen, omvärldsorienterande ämnen och barn- och ungdomskunskap.

Fältstudierna bör direkt anknytas till verksamheten i förskolan och om så är möjligt även innefatta lågstadiets verksamhet, verksamhet bland barn med särskilda behov och fritidsverksamhet för skolbarn. De speciella frågor som rör invandrarbarnen och deras familjer bör också knytas till fältstudier.

För att konkretisera övriga samhällsfrågor bör eleverna bedriva fältstudier av olika samhällsmiljöer, arbetsplatser och samhällsinstitutioner. Inom omvärldsorienterande ämnen kan fältstudierna även inkludera miljöer som kan innebära speciella problem för barn, ungdom och vuxna samt sådana verksamheter i samhället som utgör exempel på förebyggande, habiliterande och rehabiliterande åtgärder. Inom ämnet naturorientering är fältstudier i form av exkursioner motiverade.

Det kan vara lämpligt att redan på ett tidigt stadium i utbildningen avsätta tid för fältstudier vid de förskolor där eleven kommer att ha sin praktik förlagd. Eleven får därigenom tillfälle att t ex genom observationer skapa sig en föreställning om verksamhetens inriktning och utformning i just de förskolor där han/hon skall praktisera.

Det är angeläget att eleven under fältstudierna instrueras och informeras av kompetent personal på respektive arbetsplatser samt att skolans egna lärare deltar i en omfattning som möjliggör en meningsfull uppföljning och analys på lektionstid. Vid bearbetningen av elevens erfarenheter är det lämpligt att inom ramen för tillgängliga resurser anordna diskussioner, där även personer som är verksamma inom de studerade områdena deltar.

TIMPLAN

Ämne	Antal veckotimmar
<u>Kommunikationsämnen</u>	
1 Svenska ¹⁾	2
2 Bild och form ^{1) 2)}	2
3 Musik ^{1) 2)}	2
4 Rörelse ^{1) 2)}	2
5 Pedagogiskt drama ^{1) 2)}	2
6 Matematik ^{1) 2)}	1
<u>Omvärldsorienterande ämnen</u>	
7 Samhällsorientering ¹⁾	3
8 Naturorientering ^{1) 2)}	3
9 Barn- och ungdomskunskap ¹⁾	12
10 Praktik inom förskolverksamhet	7
11 Timme till förfogande	1
Sunna	37

1) Om delning av klass, se anvisningar till timplan

2) Betyg ges ej i ämnet

Anvisningar till timplan

Delning av klass

Delning av klass medges i följande ämnen om elevantalet är lägst 17 och högst 22

Svenska	i 2 grupper under	1 vt
Bild och form	i 2 "-	1 vt
Musik	i 2 "-	1 vt
Rörelse	i 2 "-	1 vt
Samhällsorientering	i 2 "-	1 vt
Naturorientering	i 2 "-	1 vt
Pedagogiskt drama	i 2 "-	2 vt
Barn- och ungdoms-	i 2 "-	6 vt
kunskap		

Om elevantalet i klassen är lägst 23 medges följande delning

Svenska	i 2 grupper under	1 vt
Bild och form	i 2 "-	1 vt
Musik	i 2 "-	1 vt
Rörelse	i 2 "-	1 vt
Matematik	i 2 "-	1 vt
Samhällsorientering	i 2 "-	1 vt
Naturorientering	i 2 "-	1 vt
Pedagogiskt drama	i 2 "-	2 vt
Barn- och ungdoms-	i 2 "-	6 vt
kunskap		

Ovan angivna gruppindelning kan utbytas mot att flera samverkande lärare undervisar i hel klass i de i timplanen angivna ämnena. Detta gäller dock endast under förutsättning att den totala kostnaden för gruppindelning inte överskrids.

1 Svenska

1.1 Mål

Eleven skall genom undervisningen i svenska

utveckla sin studieteknik

lära sig förstå språkets funktioner inom individen, mellan individer och grupper

skaffa sig kunskaper om den språkliga kommunikationens utveckling för att därigenom få förståelse för barns speciella möjligheter och begränsningar i språkligt hänseende

skaffa sig orientering om språkliga blockeringars grund, innebörd och konsekvenser

skaffa sig insikt om sin egen betydelse och funktion i samband med barns språkliga utveckling

skaffa sig orientering om barnlitteratur och vuxenlitteratur om barn.

1.2 Huvudmoment

Studieteknik
 Samtals- och diskussionsövningar
 Språklig kommunikation
 Språk- och talutveckling
 Litteratur

1.3 Förslag till disposition av studieplan

Studieteknik

Hur intresse skapas och vidmakthålls
 Arbetsformer: lagarbete och enskilda studier
 Studietekniska råd
 Övning att lyssna aktivt och i lämpligt sammanhang göra anteckningar
 Informationsläsning
 Upplevelseläsning
 Bibliotekskunskap

Samtals- och diskussionsövningar

Övning att ge uttryck åt upplevelser och iakttagelser
 Intervjuer
 Referat
 Fritt berättande

Språklig kommunikation

Språket och samhällsmiljön
 Språket som maktfaktor
 Språklig kommunikation mellan vuxna
 Språklig kommunikation mellan vuxna och barn
 Språklig kommunikation mellan barn
 Språklig identifikation

Språk- och talutveckling

Samspelet språk - känsla
 Samspelet språk - social samvaro
 Samspelet språk - tanke
 Den språkliga kompetensens utveckling
 Talets utveckling under olika utvecklingsfaser
 Språket/talet - omvärldsorientering - begreppsbyggnad
 Tvåspråkighet

Litteratur

Barnlitteratur
 Barnskildringar i vuxenlitteraturen

1.4 Anvisningar och kommentarer

Undervisningen i svenska skall ha nära anknytning till övriga kommunikationsämnen och integreras med omvärldsorienterande ämnen och barn- och ungdomskunskap.

Huvudmomentet språk- och talutveckling bör ställas i direkt relation till innehållet i ämnet barn- och ungdomskunskap.

Undervisningen syftar i främsta hand till att utveckla elevens förmåga till kommunikation i tal och skrift samt att ge sådan kännedom om barns relation till språk och litteratur, att eleven får en stabil grund för sin kommande yrkesutövning.

Studietekniska råd bör ges rörande t ex användning av litteratur- och innehållsförteckning, register, sammanfattningar, bildmaterial, skumläsning och lokaliseringläsning.

Övningar i muntlig framställning bör läggas upp så att eleven tränar sig i att tala och uppträda ledigt i skilda sammanhang. De bör ha till syfte att träna elevens förmåga att vidarebefordra upplevelser till sin omgivning, t ex samtal om och diskussioner kring barns upplevelser och beteende vid sagoberättande.

Eleven bör öva sig i att referera aktuella tidningsdebatter som rör barn/föräldrar/samhälle, och att berätta fritt med anknytning till sagor, biografier eller egna barndomsupplevelser. Det är väsentligt att kontinuerligt framhålla den betydelse som den vuxnes upplevelse/inlevelse kan ha då han/hon förmedlar begrepp och upplevelser till barn.

Den sociala och emotionella miljöns betydelse för den språkliga utvecklingen bör belysas. Eleven bör förstå att det är viktigt att i förskolverksamheten kunna anpassa sig till varierande utgångspunkter i språkligt hänseende. Eleven bör även bli medveten om den fördel en verbal begåvning innebär i allt samspel inom en grupp och lära sig uppmärksamma språket som maktfaktor i mänskliga relationer. Eleven bör vidare bli medveten om sin egen roll som språkutvecklare och begreppsbyggare i arbetet med barn. Det bör understrykas att det är nödvändigt att förstå barnets speciella möjligheter och begränsningar i språkligt avseende. Man bör diskutera hur barnet genom att avlyssna språklig kommunikation mellan vuxna utvidgar sin verbala förmåga.

Samhällets kulturella utbud för barn bör uppmärksammas. Det är även av vikt att eleven blir förtrogen med aktuell vetenskaplig debatt i frågor som rör hur barn påverkas av filmer och TV-program med våldsinslag.

Eleven bör skaffa sig en inblick i barn- och ungdomsbokens historia samt läsa och diskutera ett urval barn- och ungdomsböcker. Även massmarknadsutbudet observeras. Aktuell barnboksdebatt bör uppmärksammas. Några barn- och ungdomsskildringar ur vuxenlitteraturen läses och diskuteras.

I samband med fältstudier bör eleven bli förtrogen i att intervjua föräldrar, personal och barn inom förskolan.

2 Bild och form

2.1 Mål

Eleven skall genom undervisningen i bild och form

utveckla förståelsen för bildspråkets huvudkomponenter,
gestaltning och tolkning

skaffa sig kännedom om olika slag av meddelanden, som bilden
förmedlar samt de faktorer som påverkar människans bild- och
formuppfattning

genom eget skapande öka sin förmåga på bild- och miljöområdet

skaffa sig kunskap om barns sätt att använda bildspråket

2.2 Huvudmoment

Kommunikationsprocesser

Bilden som språk

Bildtolkning

Bild- och formframställning

Bilden i miljön

Miljön som bild

Barns bild- och formskapande

2.3 Förslag till disposition av studieplan

Kommunikationsprocesser.

Avsändare, mottagare, medium och kanal

Massproducerade bilder

Unika bilder

Bilden som språk

Innehåll och form

Bildmeddelandets huvudbeteckningar och bibeteckningar

Bilder, symboler och naturliga tecken

Formlära, syntax och gestalt

Bildtolkning

Bildklassificering

Bildanalys

Bildpolarisering

Bild- och formframställning

Material och tekniker

Foto, film och TV

Bilden i miljön

Bildens funktion i tidningar, i gatuvimlet, vid idrottsan-
läggningar o s v

Miljön som bild

Tecken och funktion

Barns bild- och formskapande

Utveckling

2.4 Anvisningar och kommentarer

Bild och form erbjuder tillsammans med pedagogiskt drama, musik och rörelse skilda former för skapande verksamhet och bör i möjligaste mån integreras med dessa ämnen. Genom fältstudier och med nära anknytning till ämnet barn- och ungdomskunskap skall eleven skaffa sig kunskap om barns sätt att använda bildspråket. Samtliga huvudmoment kan förenas i så väl teoretiska som praktiska kreativa övningar.

Eleven skall upptäcka bildens roll som kanal för information och påverkan. Det bör poängteras att individen tillgodogör sig en bilds innehåll och värderar den kvalitets- och skönhetsmässigt utifrån sina egna subjektiva värderingar.

Förmågan att tillgodogöra sig en bilds innehåll främjas av att man metodiskt kan analysera dess utförande beträffande färg, form och komposition samt med avseende på dess budskap. Detta moment ger utrymme för så väl självständiga elevarbeten som gruppuppgifter. Eleven skall undersöka de olika slag av meddelanden en bild kan förmedla.

Eleven skall träna sig att klassificera, avläsa och analysera bilder, och finna metoder för bildanalys och bildpolarisering.

Huvudmomentet bild- och formframställning inriktas mot ett eget experimenterande i teckning, målning, modellering samt arbete med trä, metall, textila och andra materiel.

Bilden i miljön behandlas. Genom studium av samhället omkring oss och speciellt elevens kommande arbetsmiljö bör värdet av riktig färgsättning och bildutsmyckning belysas.

I huvudmomentet miljön som bild undersöker eleven hur kläder, hus, stadsdelar osv - utöver sin funktion - även kan avläsas som bildmeddelanden.

Huvudmomentet barns bild- och formskapande skall med anknytning till ämnet barn- och ungdomskunskap ge kännedom om barns möjligheter att i bildarbetet förbättra och utveckla begreppsbildning, iakttagelseförmåga och bildskapande.

3 Musik

3.1 Mål

Eleven skall genom undervisningen i musik

utveckla den egna uttrycksförmågan i musik och inse musikens betydelse som kommunikationsmedel

delta i experimentell verksamhet med ljud

skaffa sig förståelse för ljudaktiviteternas och musikens betydelse för barnets jagutveckling, begreppsbildning och kommunikation

3.2 Huvudmoment

Musik som uttrycks- och kommunikationsmedel
Sång och spel

3.3 Förslag till disposition av studieplan

Musik som uttrycks- och kommunikationsmedel

Experimentell verksamhet med ljud

Eget skapande med flera samverkande uttrycksmedel: ljud, ord, bild, rörelse

Improvisationsövningar

Lyssnande till musik av olika struktur och karaktär

Sång och spel

Sång och spel i samverkan och som skilda aktiviteter

Visor och sånglekar

Några vanliga musikinstrument

Röstvård

Sång- och musikrepertoar i förskolan

3.4 Anvisningar och kommentarer

Musikundervisningen bör integreras med övriga kommunikationsämnen samt barn- och ungdomskunskap.

Med utgångspunkt i egna upplevelser och med anknytning till studierna i barn- och ungdomskunskap kan förståelse skapas för musikaktiviteterna i förskolan. Eleven skall även ges tillfälle att utveckla sin egen musikaliska förmåga med tonvikt lagd på frigörande av eventuella hämningar inför musik.

Olika instrument lämpliga för skapande musikaktiviteter genomgås. Genom ett eget improviserat musicerande får eleven upptäcka instrumentens möjligheter i rytmiskt, melodiskt och klangligt avseende. Olika sätt att skapa och utnyttja vokala och instrumentala klanger övas. Laborativt arbete med bandspelare.

Eleven skall utveckla sin förmåga att uttrycka sig i musik. Detta kan ske genom att eleverna själva skapar text och melodi i rim och ramsor samt bistämmor på instrument. Improvisation på instrument kan förekomma t ex som för- och mellanspel. Former för skapande verksamhet är fria rörelser till musik, musikdramatisk gestaltning samt musikalisk teater. Diskussion kring och bearbetning av egna upplevelser av musik, rytm och rörelse bör förekomma.

De rytmiska gehörsövningarna anknyts med fördel till språkrytmen och eleven övar sin förmåga att uppleva och nedteckna rytmen i egenhändiga ramsor enskilt eller i grupp.

I samband med sångövning ges råd beträffande röstvård, varjämte eleven bör öva sin egen tonbildning.

Det är angeläget att eleven skaffar sig praktisk kännedom om lämplig sångrepertoar för olika åldersgrupper. Sånger, sånglekar, kanon och folkvisor från olika länder och tider kan i viss utsträckning sjungas på originalspråket. Sångrepertoaren bör vara rytmiskt och melodiskt omväxlande. I viss utsträckning kan flerstämmig sång förekomma. Flerstämmighet kan även uppnås genom sång och spel i samverkan. Spelarrangemangen bör vara enkla. Stimulerande sångackompanjemang och enkelt instrumentalspel kan erhållas genom spel på t ex rytminstrument och stavspel.

Musikutvecklingen under förskolåren och barns kommunikations- och begreppsträning genom musik belyses.

4 Rörelse

4.1 Mål

Eleven skall genom undervisningen i rörelse

skaffa sig kunskap om och förståelse för betydelsen av regelbunden fysisk aktivitet för hälsa och välbefinnande

främja förmågan till rörelseuttryck och inse dess betydelse som kommunikationsmedel

skaffa sig förståelse för rörelseaktivitetens betydelse för barn i förskolåldern

inhämta teoretisk och praktisk kunskap om arbetsfysiologiska frågor och grundläggande rörelseprinciper

4.2 Huvudmoment

Avspänningsövningar

Individuellt rörelseskapande - lagarbete

Rörelseaktiviteter utomhus

Ergonomiska moment

4.3 Förslag till disposition av studieplan

Avspänningsövningar

Avspänningen som hjälpmedel för ökad kroppsmedvetenhet

Avspänningens betydelse för möjligheterna att utföra och uppleva rörelse

Individuellt rörelseskapande - lagarbete

Upplevelse av kraft, rum, form och tid i rörelse

kraft - motorik, kroppens tyngd, föremåls tyngd, balans m m
rum - uppdelning av, placering i avstånd, riktning, nivåer, plan m m

form - rörelsers form, kroppens form, vägarnas form, föremåls form, gruppens form m m

tid - begränsad och obegränsad tid, takt, tempo m m

Rörelseaktiviteter utomhus

Aktiviteter i skog och mark, olika årstider

Aktiviteter på och med snö och is, med/utan redskap

Islivräddning

Aktiviteter i vatten

Livräddning och andningshjälp

Ergonomiska moment

Arbetsställningar

Lyft- och bärteknik

4.4 Anvisningar och kommentarer

Undervisningen i rörelse skall integreras med övriga kommunikationsämnen, främst med musik och pedagogiskt drama. Undervisningen bör ha anknytning till ämnet barn- och ungdomskunskap för att grundlägga förståelse för rörelseaktiviteternas betydelse i det pedagogiska arbetet bland barn i förskoleåldern. Genomgående behandlas jagutveckling, begreppsbyggnad och kommunikation i anslutning till olika övningar.

Genom avspänningsövningar bör eleven få dels en ökad kroppsmedvetenhet dels ökad förståelse för avspänningens betydelse för möjligheterna att utföra och uppleva rörelse.

Genom olika experimenterande övningar kan eleven lära känna sin kropps många varierande rörelsemöjligheter. Övningarna skall utveckla känslan för rytm och puls, samt förmågan att uttrycka olika känslöstämningar i ljud och rörelse.

I kombination av musik och rörelse främjas såväl musikalisk som motorisk frigörelse. I olika dansformer kan eleven få stimulans till improvisation. Musikaliska grundelement som tempo, takt, rytm, tonstyrka, tonhöjd, klang och form, kan med fördel omsättas i rörelse. Rörelseundervisningen bör därför noga samordnas med de närliggande avsnitten i ämnet musik. Erfarenheter från detta ämne kan ofta utgöra utgångspunkt för exempelvis improvisationer med rörelse.

I rörelseaktiviteter utomhus skall den egna upplevelsen av naturen befästa ett intresse och en förståelse för vår livsmiljö och för vikten av att den utnyttjas på rätt sätt. Utomhusaktiviteterna skall också ge en upplevelse av de möjligheter som bjuds för en tillfredsställande fysisk aktivitet. Arbetssättet skall präglas av experimenterande verksamhet.

Grundläggande rörelseprinciper och arbetsfysiologi, arbetsställningar och arbetsrörelser, lyft- och bärteknik diskuteras och tillämpas praktiskt. Särskilt bör det kommande yrkets vanligaste arbetsställningar och arbetsrörelser uppmärksammas.

5 Pedagogiskt drama

5.1 Mål

Eleven skall genom undervisningen i pedagogiskt drama

ges möjlighet att uppleva de dramatiska uttrycksmedlen och utveckla dessa medels kommunikativa, begreppsbyggande och jagutvecklande funktioner inom individen och mellan individer

utveckla förståelse för hur barn tar i anspråk dramatiska uttrycksmedel i kommunikativa, begreppsbyggande och jagutvecklande processer

på sikt kunna utnyttja de dramatiska uttrycksmedlen i det dialogpedagogiska arbetet i förskolan

5.2 Huvudmoment

Inlevelse- och uttrycksövningar
Improvisationer
Rollspel

5.3 Förslag till disposition av studieplan

Inlevelse- och uttrycksövningar

Kontakt- och tillitsövningar
Avspännings- och koncentrationsövningar
Sinnesövningar - uppmärksamhetsövningar
Inre bildskapande - associationer - reaktioner

Improvisationer

Enkel handlingsimprovisation
Improvisation med känsla
Pantomimisk improvisation
Improvisation med ord
Ljud-, rytm- och rörelseimprovisation

Rollspel

Gruppdynamiska övningar
Dramalek i förskolan

5.4 Anvisningar och kommentarer

Pedagogiskt drama bör integreras med ämnena rörelse, musik och svenska samt med barn- och ungdomskunskap.

I undervisningen diskuteras fortlöpande ämnets betydelse i utbildningssituationen.

För att åstadkomma en meningsfull undervisning är det av vikt att atmosfären i elevgruppen blir fri och öppen. Det kan därför vara lämpligt att börja med avspänningsövningar, samt kontakt- och tillitsövningar.

Pedagogiskt drama ger tillfälle för eleven att utforska och pröva sina egna uttrycksmöjligheter och resurser.

För utvecklande av elevens sinnesmedvetenhet bör övningar i inre bildskapande förekomma. Både med och utan hjälp av yttre stimuli frammanas associationer och reaktioner. Eleverna jämför och diskuterar sina olika minnesbilder av föremål, situationer eller händelseförlopp.

Tyngdpunkten i undervisningen bör ligga på improvisationsmoment. Undervisningen inriktas på samspel i gruppen. I improvisationsform framställer eleven situationer och händelseförlopp genom enkel, spontan uttrycksrörelse och improviserat tal. Genom övningarna tränar eleven sin förmåga till inlevelse i andra människors sätt att känna, tänka och reagera. Improvisationsövningarna syftar även till att ge övning i koncentration, iakttagelse, fantasi, kontakt, samspel och kommunikation.

Utifrån elevens egna idéer och fantasi kan pantomimiska övningar och enkla situationsspel förekomma med handdockor, kasperdockor och marionetter.

Gruppdynamiska övningar och fria improvisationer för att belysa den egna personen i olika yrkessituationer bör ingå i undervisningen. Teman som eleverna finner särskilt intressanta, kan bearbetas i integrerade uttrycksformer - t ex ljud, bild, form, rörelse.

Genomgående behandlas uppslag till dramatisk verksamhet i förskolan.

6 Matematik

6.1 Mål

Eleven skall genom undervisningen

grundlägga ett psykologiskt-matematiskt synsätt på begrepps-
bildningen hos barn i förskolåldern

6.2 Huvudmoment

Mängdbegreppet

Variabler

Parbildning och komposition

Talskrivning i positionssystemet

Geometriska grundbegrepp

6.3 Förslag till disposition av studieplan

Mängdbegreppet

Uppräkning av elementen

Klassifikation

Logik i anslutning till omfånget av mängdbegreppet

Variabler

Utsagoformer

Lösningmängd

Parbildning och komposition

Produktmängd

Relation

Funktion

Exempel på struktur

Talskrivning i positionssystemetGeometriska grundbegrepp

6.4 Anvisningar och kommentarer

Undervisningen i matematik bör integreras med övriga ämnen i utbildningen som behandlar grunderna för inläring hos barn, t ex allmän begreppsbyggnad, språkutveckling, koncentrationsförmåga samt stimulering av fantasi och kreativitet. Undervisningen bör ha laborativ karaktär.

Undervisningen i matematik skall utgå från elevens erfarenheter och föreställningar. Problemen hämtas från elevens erfarenhetsvärld, från matematikens praktiska tillämpningar och från den matematiska teorin samt utformas så att eleven utvecklar sin förmåga att kombinera, ge uppslag och ta initiativ i den dialogpedagogiska verksamheten i förskolan.

Målet för den förberedande matematikundervisningen i förskolan är i första hand att öka barnens gemensamma erfarenheter av omvärlden genom att studera några grundläggande matematiska begrepp och metoder och att i samband därmed introducera ett gemensamt språkbruk.

Man bör poängtera i undervisningen att matematik i dess grundläggande form är till stor hjälp för förskolbarnets inläring och framför allt för den tankemässiga utvecklingen. Särskilt bör mängdbegreppet uppmärksammas då det är ett grundläggande begrepp inom matematiken. Här bör betonas att det är fråga om att uppfatta, studera och undersöka en helhet samt de olika elementens relationer till varandra. Aktiviteter som syftar till att uppfatta mängder (och system), att finna likheter och olikheter mellan föremål, att klassificera, beskriva och jämföra/mäta föremål ger ett starkt stöd för förskolbarnets tankemässiga utveckling.

Parbildning och komposition bör förekomma i praktiska konkreta situationer och illustreras av exempel anpassade för förskolbarnets situation, liksom tillämpningsövningar med talbegrepp.

Eleven bör öva sin förmåga att konkretisera geometriska begrepp som nära, innanför, utanför, mellan, ovanför, kurva, plan, rum, yta etc. Det bör påpekas att sådana erfarenheter kan ges åt barn genom systematiska lekar där barn får möta begrepp och termer i anslutning till dagliga situationer.

7 Samhällsorientering

7.1 Mål

Eleven skall genom undervisningen i samhällsorientering

skaffa sig orientering om arbetslivsfrågor

stimuleras till att hålla sig orienterad om aktuella samhällsfrågor genom att följa samhällsdebatten i litteratur och massmedia

öka sin förmåga att diskutera och kritiskt värdera samhällsfrågor

skaffa sig beredskap för att sakligt och öppet kunna möta barns spontana intresse för livsfrågor

förvärva en grundläggande förståelse för den egna arbetsinsatsen i förskolan i relation till samhällsutvecklingen

7.2 Huvudmoment

Arbete och arbetsmiljö i hem och förvärvsliv

Familjen i samhället

Livsåskådningsfrågor

Förskolan i samhället

Förskolan och familjen

7.3 Förslag till disposition av studieplan

Arbete och arbetsmiljö i hem och förvärvsliv

Fackliga organisationer

Anställningsfrågor

Företagsdemokrati

Parterna på arbetsmarknaden

Eftersatta grupper på arbetsmarknaden

Utbildningsfrågor

Fritidsfrågor

Familjen i samhället

Sociala processer

Könsroller och åldersroller

Socialpolitiska frågor

Familjepolitiska frågor/familjerätt

Familjestrukturer/familjefunktioner

Ekonomi, boende och boendemiljö

Livsåskådningsfrågor

Religiösa traditioner, symboler och handlingar

Barnens egen värld och världsbild i förhållande till olika livsfrågor

Den vuxnes roll som förmedlare av attityder och värderingar

Den totala miljöns betydelse för barns uppfattning i olika livsfrågor

Förskolan i samhället

Förskolverksamhetens yttre och inre organisation
Förskolans kontakt och samverkan med det omgivande samhället

Förskolan och familjen

Förskolans kontakt och samverkan med föräldrar
Förskolan och invandrarfamiljen
Förskolan och barn med särskilda behov
Uppsökande verksamhet

7.4 Anvisningar och kommentarer

Undervisningen i samhällsorientering skall bidra till att eleven i sin verksamhet med barn skall kunna främja deras omvärldsorientering. Ämnet bör integreras med barn- och ungdomskunskap.

Olika förhållanden på arbetsmarknaden från skilda utgångspunkter behandlas liksom arbetsmiljön i såväl yrkesarbete som hemarbete. Åtgärder för att underlätta sysselsättningen av eftersatta grupper såsom kvinnor, handikappade, invandrare och äldre arbetskraft berörs.

Orientering ges om hur samhällsutvecklingen framkallat behov av utbildad personal i förskolverksamheten.

Den ökade fritiden ställer stora krav på utbud av meningsfull sysselsättning. Samhällets och olika folkrörelsers insatser härvid behandlas i korthet.

Orientering ges om familjen och andra relationssystem och samspillet mellan familjen och det omgivande samhället. Undervisningen bör stimulera till vidgade perspektiv, ökad tolerans och en aktivare, öppnare och mer verklighetsförankrad inställning till samlevnadssituationer. I samband härmed belyses familjen i andra kulturer.

Egna erfarenheter och upplevelser av könsrolls- och åldersrollsfördelning bearbetas. Jämställdhetsproblematiken belyses ur skilda aspekter.

Eleven skall orientera sig om socialvårdens övergripande mål, dess förutsättningar, metoder och resurser.

Eleven bör skaffa sig orientering om samhällets allmänt förebyggande socialpolitik, speciellt barnavårdande och familjepolitiska åtgärder, där förskolan ingår som ett led i samhällets familjepolitiska service. Kort orientering om familjerätten.

Eleven skall skaffa sig insikt om olika samlevnadsformer och vidga sin uppfattning om familjens och familjemedlemmarnas funktioner. I samband härmed belyses samarbetets betydelse i familjen.

Religiösa traditioner, symboler och handlingar, framför allt sådana som berör familjens beteende, livsstil och vanor, belyses. Barns tankar och frågor inför tillvaron och omvärlden, intresse för livsfrågor etc bör diskuteras och behandlas ur sociologisk och psykologisk synvinkel.

Eleven skall orientera sig om förskolverksamhetens inriktning, omfattning och organisation i stora drag. Fördelning och användning av personella och materiella resurser i förhållande till målet - barnskötarens ansvar och planering tas upp till diskussion.

Eleven bör skaffa sig kännedom om sociala och medicinska samhällsinstitutioner.

Olika samverkansformer mellan förskolan och föräldrarna belyses och diskuteras. Invandrabarnens ställning i språkligt, socialt och kulturellt hänseende belyses. Betydelsen av att man i förskolan bidrar till att vidga kunskaperna och förståelsen för människor från olika kulturmiljöer betonas. Förskolans betydelse för barn med särskilda behov diskuteras. Orientering ges om uppsökande verksamhet och dess syfte.

Eleven skall skaffa sig kännedom om aktuella utredningar och ta del av aktuell samhällsdebatt, framför allt i förskolfrågor och närliggande områden.

8 Naturorientering

8.1 Mål

Eleven skall genom undervisningen i naturorientering

utifrån egna erfarenheter, iakttagelser, undersökningar och experiment ges möjligheter att klassificera företeelser, upptäcka naturliga samspel, system och variabler samt arbeta med dem på sådant sätt att upplevelser, kunskaper och metoder kan överföras till arbetet bland barn i förskolåldern

grundlägga förståelsen för systemtänkandet som en förutsättning för en naturvetenskaplig helhetssyn

orientera sig om naturvetenskapliga företeelser och skeenden med speciell hänsyn till den roll de spelar för individen och samhället

skaffa sig en samlad bild av ämnesstoffet från biologiska, kemiska, fysikaliska och geografiska synpunkter

8.2 Huvudmoment

Energi och materia

Ekologi

Etologi

Människan i hälsa och sjukdom

8.3 Förslag till disposition av studieplan

Energi och materia

Olika energikällor och energikedjor

Något om materians uppbyggnad och tillstånd. Reaktioner

Ekologi

Växelspelet mellan växter/djur/människor och den omgivande naturmiljön

Vattnets och luftens rörelser

Väderleksiakttagelser

Luft, vatten och temperatur

Växters, djurs och människors anpassning till årstiderna

Människans beroende av naturen

Människans ingrepp i naturen

Etologi

Några vanliga djur och deras beteende

Människan i hälsa och sjukdom

Organsystemens funktion i människokroppen

Sambandet mellan levnadssätt och hälsa

8.4 Anvisningar och kommentarer

Undervisningen i naturorientering bör ske i samverkan med ämnet barn- och ungdomskunskap.

Genom undervisningen skall eleven skaffa sig nödvändiga naturvetenskapliga baskunskaper. I största utsträckning bör undervisningen konkretiseras genom fältarbete och laborationer.

En genomgående strävan i undervisningen bör vara att göra det möjligt för eleven att skaffa sig ett konkret underlag för aktiviteter bland barn i förskolåldern. Begreppsbildningsaspekten bör genomgående beaktas.

Eleven bör skaffa sig grundläggande kunskap om materians uppbyggnad samt om kemiska reaktioner.

För att få den rätta förståelsen för liv och livsbetingelser är det nödvändigt att eleven blir medveten om de ekologiska sammanhangen. Klimatologiska förutsättningar för skilda naturtyper och i samband därmed även vattnets kretslopp, lufttrycksfördelningen och vindarna genomgås. Sambandet mellan levande organismer och den miljö de lever i bör studeras med utgångspunkt från såväl exkursioner i det omgivande landskapet som från studier av miniatyrsamhällen av växter och djur i "laboratoriemiljö". Ekosystemets olika komponenter studeras och några vanliga ekosystem diskuteras. Eleven bör få tillfälle till praktiska studier av akvarier - terrarier och skaffa sig grundläggande kännedom om vanliga akvarie- och terrariedjur samt skötseln av dessa.

Iakttagelser, undersökningar och experiment om väderiakttagelser bör förekomma. Vidare bör här behandlas växters, djurs och människors anpassning till årstiderna och till olika typer av klimat.

De omfattande förändringar i det ekologiska systemet som den mänskliga samhällsutvecklingen medfört på många håll bör belysas. Eleven bör få tillfälle att skaffa sig en uppfattning om naturens känslighet i detta avseende. De långsiktiga konsekvenserna för de naturliga livsbetingelserna, som kan förorsakas av urbanisering, stordrift inom jord- och skogsbruket eller andra mänskliga ingrepp diskuteras. Värdet av att varje individ bibringas en medvetenhet för natur- och miljövård bör påpekas. Lagstiftningen på natur- och miljövårdens område bör översiktligt behandlas och koncentreras på de bestämmelser som berör den enskilda människan. Den svenska allemansrätten och dess innebörd ägnas en förhållandevis ingående behandling.

Eleven bör ha möjlighet att skaffa sig kännedom om beteendet hos några vanliga djur. Möjligheterna att ha djur på olika förskolinstitutioner och därmed förknippad problematik diskuteras.

I samband härmed kan behandlas de olika former av allergiska besvär, som kan förorsakas av både djur och växter.

Livsprocesser hos djur - exempelvis fortplantning, bobyggande, varnings- och kontakthandlingar belyses.

Eleven bör skaffa sig fördjupad kunskap om hur organsystemen i människokroppen fungerar i fråga om t ex andning, blodomlopp, matsmältning och sexuella funktioner. Människans hälsa, t ex i relation till kost, motion och gifter, belyses. Hygieniska aspekter inom förskolan behandlas och personalens möjlighet att behärska smittspridning diskuteras.

Studierna inom ämnet naturorientering skall genomgående anknytas till barns intresse och behov av naturvetenskaplig orientering samt av orientering om sexual- och samlevnadsfrågor.

9 Barn- och ungdomskunskap

9.1 Mål

Eleven skall genom undervisningen i barn- och ungdomskunskap

utifrån egna upplevelser av ett dialogpedagogiskt arbetssätt i studiesituationen kunna överföra detta till arbetet i förskolan där även barn med särskilda behov ingår

på sikt tillägna sig ett tänke- och handlingssätt med förankring i utvecklingspsykologisk, sociologisk och socialpsykologisk teori

ges stöd i bearbetning av den egna personligheten för att utveckla grundläggande förståelse för andra och uppöva inlevelseförmågan liksom förmågan att samspela i grupp

stimuleras till analys av värderingar och normsystem samt att relatera denna analys till socialisationsprocessen hos barn

med utgångspunkt i ett dialogpedagogiskt synsätt utveckla förmågan att analysera och tolka arbetssätt och arbetsformer i förskolan, barns beteenden och relationer till andra barn och vuxna samt därifrån söka pedagogiska handlingsalternativ

skaffa sig grundläggande förståelse för hur förskolans organisatoriska resurser skall utnyttjas vid den pedagogiska planeringen

skaffa sig förståelse för sammanhanget mellan förskolans mål, den teoretiska referensramen och arbetssättet i förskolan.

9.2 Huvudmoment

Grundförutsättningar för utveckling

Social utveckling

Jagutveckling, kommunikation, begreppsbildning, sociala, tanke- och känslomässiga processer

Förskolan - planering och arbetssätt

Observationer

9.3 Förslag till disposition av studieplan

Grundförutsättningar för utveckling

Samspelet mellan arvs- och miljöfaktorer

Individen som en aktiv varelse

Social utveckling

Samspelesprocesser
Sociala processer

Jagutveckling, kommunikation, begreppsbildning, sociala, tanke- och känslomässiga processer

Sambandet mellan barndomens och vuxenlivets utveckling
Samspelet vuxna - barn i utvecklingsprocessen
Somatisk utveckling
Jagutveckling
Kommunikation
Begreppsbildning

Förskolan - planering och arbetssätt

Förskolans övergripande mål och delmål
Samspelet mellan människorna i förskolan
Arbetslag
Föräldrasamverkan
Dialogpedagogik
Småbarnsgrupp - syskongrupp - deltidsgroup
Planering av inre och yttre miljö
Jagutveckling, kommunikation och begreppsbildning i vardagliga situationer
Självständighetsutveckling - identitetsutveckling
Barns lek och aktiviteter
Barn med särskilda behov
Familjedaghem
Sommarverksamheter
Förskolans fysiska och psykiska hälsovård
Förebyggande åtgärder mot barnolycksfall och smittspridning
AV-hjälpmiddel i förskolans olika aktiviteter
Pedagogiskt forsknings- och utvecklingsarbete

Observationer

Det egna beteendet, värderingar och relationer till barn och vuxna
Analys och tolkning av arbetssätt och arbetsformer i förskolan
Barns beteenden och relationer till andra barn och vuxna

9.4 Anvisningar och kommentarer

Barn- och ungdomskunskap skall integreras med övriga ämnen och undervisningen skall utgå från och fortlöpande anknytas till elevens egna upplevelser och erfarenheter av samvaron med barn och vuxna.

Orientering bör ges om arvs- och miljöfaktorer. Den fysiska och psykiska utvecklingens direkta beroende av olika miljöfaktorer belyses.

I undervisningen diskuteras samspelet mellan individer i närmiljön och samspelet mellan individer och andra sociala miljöer. Normers, attityders och värderingars inverkan på barn och vuxna och hur människor kan överföra sina reaktioner på varandra diskuteras. Grupper och gruppprocesser samt gruppens betydelse för individen tas upp till behandling och gruppdynamiska frågor bearbetas.

Positiva och negativa barndomsupplevelser och deras inverkan på utvecklingsprocesserna i stort belyses. Elevens erfarenhet av familjeklimat och relationer mellan familjemedlemmar och dess betydelse för framför allt social och känslomässig utveckling bearbetas. Orsaker till barnmisshandel bör diskuteras ur såväl social som psykologisk synpunkt.

Eleven bör skaffa sig kunskap om utvecklingsförloppet hos barn i förskolåldern med fortlöpande anknytning till dialogpedagogiskt handlingsmönster i förskolverksamhet. Denna bör grundas på insikt om fysisk tillväxt, motoriska beteenden samt kostens betydelse för fysisk aktivitet i förskolåldern. Den vuxna människans roll i utvecklingsprocessen bör genomgående beaktas. Barn med behov av särskild omsorg, stöd och stimulans uppmärksammas i de olika momenten.

Eleven skall ges tillfälle att uppmärksamma att jagutveckling, kommunikation och begreppsbildning är utvecklingsprocesser som inbördes är beroende av varandra. I huvudmomentet jagutveckling skall barns utveckling från egocentrerad till social varelse belysas.

Utvecklingen från att enbart söka behovstillfredsställelse till att kunna föra en dialog med omvärlden bör betonas liksom sambandet mellan kommunikationsförmåga och skapande förmåga. Konkreta exempel rörande språket, leken och beteendet som kommunikationsmedel - grundat på kunskap om språkutvecklingen - ges och bearbetas. Betydelsen av en bekräftande och äkta attityd till barns beteenden och uttryck samt konsekvenserna av en oäkta attityd och bristande bekräftelse belyses. Språkliga och andra kommunikativa handikapp, beroende på sociala betingelser, invandring, fysiska och psykiska handikapp behandlas.

Undervisningen om tankelivets utveckling - begreppsbildning bör inriktas mot barns förmåga att observera, beskriva, klassificera, jämföra och kommunicera. Eleven skall orientera sig om begreppsbildningsprocesser/införlivande och bearbetning, sinnesupplevelser/rörelser. Sambandet mellan sinneserfarenheter och symboler, ord och bild konkretiseras och diskuteras. Eleven skall ges tillfälle att uppmärksamma barns sätt att beskriva och bearbeta verkligheten i bild/form.

Eleven skall orientera sig om förskolans övergripande mål som ligger till grund för den pedagogiska verksamheten samt bli medveten om dialogpedagogik som utgångspunkt för planering och arbetssätt i förskolan.

Eleven skall skaffa sig insikt om de former av samordning och samverkan som erfordras inom förskolverksamhet. Arbetslagets principer och funktioner liksom barngruppens storlek och sammansättning diskuteras.

Dialogpedagogik innebär ett ömsesidigt givande och tagande mellan barn och vuxna. Eleven bör uppmärksammas på att den vuxne kan hjälpa till att formulera frågor, föreslå olika vägar till lösning samtidigt som barnet stimuleras till att angripa problemen genom egen utforskning och prövning.

Det bör framhållas att man vid planering och utformning av förskolans inre och yttre miljö bör utgå från barns olika behov och aktiviteter. Eleven skall även skaffa sig insikt om att förskolans lek- och arbetsmaterial måste utgå från det pedagogiska programmet och tillgodose det speciella utvecklingsstadiets behov.

Betydelsen av samspel mellan barn - vuxna i vardagliga situationer belyses. Eleven skall skaffa sig kunskap om barns skilda behov och beteenden vid måltider, av- och påklädning, toalettsituationer, sömn och vila. Omgivningens krav och attityder i relation till barns självständighetsutveckling diskuteras. Eleven bör bli medveten om att även vardagliga situationer ger rikligt med tillfällen till begreppsbyggnad.

Orientering ges om barn med fysiska och psykiska handikapp. Eleven uppmärksammas på det stöd och den stimulans som förskolan i samarbete med hemmet kan ge barn med särskilda behov.

Eleven skall orientera sig om förebyggande åtgärder mot barnolycksfall och smittspridning liksom symtom, förlopp och omvårdnad vid de vanligaste sjukdomstillstånden hos barn. Problem i samband med barns insjuknande; möjligheter att få tillfällig hjälp i hemmet, barnets situation m m belyses.

Eleven bör få tillfälle att använda olika former av AV-hjälpmiddel för att kunna använda dessa i arbetet bland barn.

Eleven skall förvärva förmåga att se observationer som en viktig del av det dialogpedagogiska arbetet, där den egna rollen och de egna värderingarna ingår som en integrerad del. Observationer skall ske fortlöpande under fältstudier och praktik. Huvudvikten bör läggas på olika former av deltagande observationer för att eleven skall komma till insikt om hur de egna värderingarna påverkar det egna handlingssättet gentemot barn och vuxna.

Observationer skall utgå från elevens egen upplevelse av barngruppen, personalen och miljön i övrigt. Eleven får då också tillfälle att träna sig att formulera och diskutera frågor kring den verklighet som observeras, samt att få uppleva och förstå den växelverkan som råder mellan samhälle - familj - individ.

10 Praktik inom förskolverksamhet

10.1 Mål

Eleven skall genom praktikundervisningen

skaffa sig grundläggande erfarenhet av förskolverksamhet

med utgångspunkt i ett dialogpedagogiskt synsätt utveckla ett handlingsmönster i det dagliga arbetet grundat på insikt om barns utveckling och behov

öva sig i att fungera som aktiv medlem i arbetslaget i förskolan.

10.2 Huvudmoment

Förskolverksamhet

10.3 Anvisningar och kommentarer

Under praktiktiden deltar eleven som medlem i arbetslaget i förskolan. I den mån utbildningsorten förfogar över förskola med pedagogisk verksamhet i syskongrupper, bör väsentliga delar av praktiken förläggas till sådan.

Praktiken bör äga rum vid den tidpunkt i utbildningsgången som bedöms vara lämplig med hänsyn tagen dels till elevgruppens förutsättningar och behov, dels till möjligheten att disponera lämpliga praktikplatser. Det är väsentligt att praktiken föregås och efterföljs av en teoretisk period med fältstudier. Fältstudierna anknyts till elevens erfarenheter och insikter i fråga om den förskolpedagogiska verksamhetens mål och inriktning samt till upplevelser och bearbetning av processer som rör såväl den egna personen som gruppen. Därigenom ges förutsättningar för vidareutveckling av egen kommunikation och omvärldsorientering samt bearbetning och vidare belysning av pedagogiska problem.

Praktiktiden kan t ex utgöra en sammanhängande period med 3 dagar/vecka under c 7 veckor.

Det är väsentligt att praktikperioden rymmer tid för en fortlöpande uppföljning och bearbetning av de erfarenheter som eleven får i lagarbetet med personal, barn och föräldrar. Denna uppföljning och bearbetning sker i första hand dels genom samtal/konferenser i arbetslaget, dels inom ramen för timantalet i barn- och ungdomskunskap och eventuellt annat ämne.

De som är verksamma i förskolan, där eleven får sin praktiska utbildning, bör gemensamt diskutera arbetsplanering och handledningsfrågor i syfte att ge eleven erfarenheter och upplevelser av ett arbetssätt, där en dialogpedagogisk modell tillämpas och som grundas på lagarbetsprincipen. Eleven bör i största möjliga utsträckning delta i dessa diskussioner.

LÄROPLAN FÖR GYMNASIESKOLAN, Lgy

Kurs för utbildning till barnskötare
och dagbarnvårdare inom förskolverk-
samhet bland barn, 0 - 7 år

SÄRSKILDA BEHÖRIGHETSKRAV

Behörig att vinna inträde i kursen är den som
uppnått 20 års ålder senast det kalenderår då
kursen börjar.

Se aktuella bestämmelser för intagning av elever i
gymnasieskolan, utfärdade av SÖ.

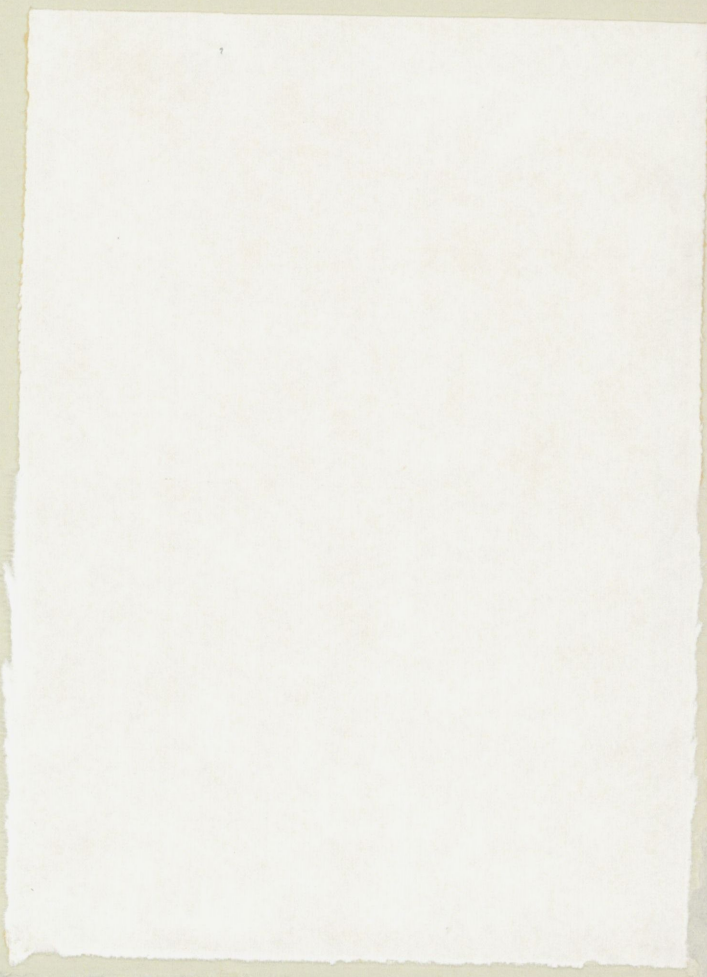
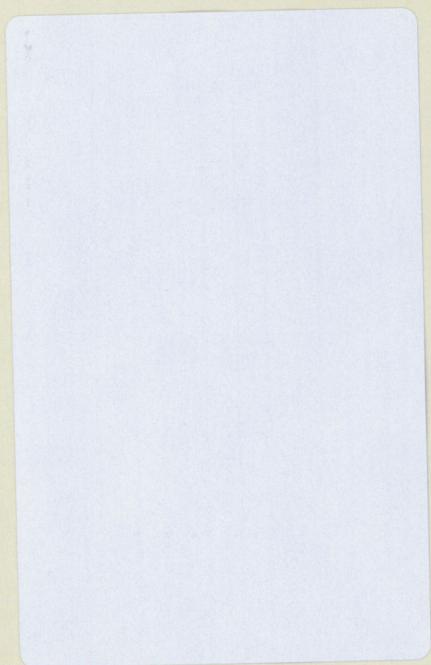

ÄR BOK TILLHÖR REFERENSBOKSTAVEN
OCH FINNS ÄVEN PÅ HEMLÄN

BIBLIOTEKET
LÄRARHÖGSKOLAN
I MÖLNDAL

gy⁷⁰

Läroplan för
gymnasieskolan

Supplement

LiberLäromedel
Utbildningsförlaget

ISBN 91-47-70936-7

ENOT CAN FOR GYMNASIESKOLAN. HOGS FOR UTBILDNING TILL BARNSKOLEN OCH FÖRBEREDELSE OCH